

Verejné finance. Vybrané problémy.

Bojka Hamerníková

Verejné finance sa týkajú každého občana – či už vo forme daní, s ktorými sa stretávame napríklad vo forme dane z pridanej hodnoty pri bežnom nákupe alebo pri spotrebe služieb či verejných statkov zabezpečovaných štátom alebo pri rôznych typoch transferov poskytovaných domácnostiam a firmám. Verejnou voľbou rozhodujeme o produkcii verejných statkov a teda i veľkosti verejného sektora, ktorý je úplne alebo čiastočne financovaný z verejných financií. Dlhová kríza, korupcia pri zadávaní verejných zákaziek, spravodlivosť daní či neefektívnosť využívania prostriedkov z fondov EÚ predstavujú často diskutované témy, ktoré sa netýkajú len odborníkov. Názory na rozsah zásahov štátu do ekonomiky sa medzi verejnosťou, ale i ekonómami líšia. Závisia od toho, za aké závažné sa považujú trhové zlyhania a za ako efektívne sú považované zásahy štátu. Týmto a ďalším témam sa venuje publikácia „Verejné finance. Vybrané problémy“ od renomovanej autorky, profesorky Bojky Hamerníkovéj. Okrem teórie verejných financií, vychádzajúcej z normatívneho prístupu, využíva publikácia aj pozitívny prístup k verejným financiám. Publikácia obsahuje aj informácie z praxe verejných financií Českej republiky, ktoré môžu slúžiť ako základ pre komparáciu so slovenskou praxou. Napriek tomu, že Slovenská a Česká republika majú k sebe veľmi blízko a zo strany EÚ dochádza ku koordinácii rozpočtových politík a daňovej harmonizácii, za posledných 25 rokov sa ich verejné finance formovali a vyvíjali do určitej miery odlišne.

Štruktúra publikácie je prispôbená potrebám výučby. K pochopeniu vzájomných súvislostí čitateľovi môžu napomôcť vhodne zvolené pútavé názvy jednotlivých kapitol. V úvode každej kapitoly je uvedené jej zameranie a na konci kapitol sú prehľadne v bodoch zhrnuté dôležité informácie a kľúčové slová. Kniha je rozdelená do dvoch častí.

Prvá, rozsiahlejšia časť sa venuje vybraným problémom verejných financií v rámci siedmych kapitol. V prvej kapitole autorka vysvetľuje podstatu verejných financií, dôvody ich existencie v nadväznosti na trhové zlyhania a kľúčových aktérov v rámci verejných financií. Autorka poukazuje aj na problém neefektívnosti štátnych zásahov a dôvody zlyhania vlády so zameraním najmä na monopolné správanie sa byrokracie. Druhá kapitola popisuje rozpočtovú sústavu Českej republiky so zameraním najmä na štátny rozpočet a priebeh rozpočtového procesu. Nasledujúca kapitola sa venuje povinnosti platiť dane, daňovej terminológii, daňovým princípom a efektívnosti daní. Obsahom kapitoly je aj daňová sústava ČR, rozpočtové určenie daní, ktoré má Česká republika nastavené odlišne od Slovenska, ako aj stručná charakteristika jednotlivých daní v ČR. Štvrtá kapitola sa venuje použitiu verejných príjmov na zabezpečenie verejných výdavkov so zameraním najmä na verejné statky. Podrobnejšie rozoberá jeden zo

spôsobov zabezpečovania verejných statkov – verejné zákazky a s nimi spojený problém korupcie. V stručnosti sa kapitola zameriava aj na hodnotenie efektívnosti verejných výdavkov a mikroekonomické a makroekonomické dopady verejných výdavkov. Piata kapitola sa zaoberá vzájomným vzťahom verejných príjmov a výdavkov, rozoberá príčiny deficitu i kritériá Paktu stability a rastu a poukazuje na správne definovanie pojmu verejný dlh. Okrem spôsobu riešenia týchto problémov sa venuje aj krátkodobej a dlhodobej nerovnováhe verejných financií v Českej republike. Šiesta kapitola vysvetľuje priestorové aspekty verejných financií, keďže fiškálny systém zodpovedá štruktúre verejnej správy. V rámci tejto kapitoly sú načrtnuté také dôležité otázky ako sú fiškálny federalizmus, fiškálna decentralizácia a príjmy a výdavky rozpočtov územnej samosprávy. Obsahom poslednej kapitoly sú verejné financie na nadnárodnej úrovni. Z členstva v EÚ vyplývajú významné dopady na národné verejné financie jednak cez odvody do rozpočtu EÚ, ako aj cez príjmy z rozpočtu EÚ. Kapitola vysvetľuje čo je viacročný finančný rámec (finančná perspektíva), čo tvorí vlastné zdroje rozpočtu EÚ a aké sú ďalšie zdroje rozpočtu EÚ, na čo sú tieto prostriedky využívané a na akých rozpočtových princípoch je založený rozpočtový proces všeobecného rozpočtu EÚ.

Druhá časť knihy – „Repetitorium“, je určená najmä vysokoškolským študentom, pretože obsahuje otázky a úlohy k precvičeniu jednotlivých tém preberaných v prvej časti publikácie. Na základe úloh si študent môže ľahko overiť svoje vedomosti a k vybraným problémom sa môže ľahko spätne vrátiť, keďže otázky a úlohy sú členené podľa jednotlivých kapitol. Pre vysokoškolských študentov, ale aj pre všetkých tých, ktorí s problematikou verejných financií len začínajú, bude dobrou pomôckou aj výkladový slovník základných pojmov uvedený na konci publikácie.

Publikácia je zaujímavá najmä jej spracovaním. Autorke sa na približne sto stranách (v prvej časti učebnice) podarilo zachytiť všetky základné problémy verejných financií, ktoré umožňujú pochopiť ich podstatu. Kniha je písaná zrozumiteľným a pre študenta zaujímavým spôsobom. Ambíciou tejto učebnice nie je úplný a encyklopedický výklad, ale skôr zameranie na pochopenie kľúčových otázok, súvislostí a súčasného stavu vývoja verejných financií. Samotný text je stručný a na pomerne malom rozsahu veľmi výstižne popisuje podstatu preberanej teórie, do ktorej sú zakomponované ukážky z praxe v Českej republike. Jednotlivé spracované témy umožňujú získať základnú predstavu o verejných financiách a ako uvádza aj samotná autorka, jej cieľom je vzbudiť záujem o štúdium ďalších tém a problémov, ktoré presahujú rámec učebnice. Preštudovanie tejto publikácie poskytuje čitateľovi vedomosti, na ktoré je možné nadviazať štúdiom ďalších publikácií prof. Hamerníkovej, ale aj iných slovenských a českých autorov napr. K. Kubátovej, A. Maaytovej, J. Pekovej, J. Medveďa, J. Nemca a kol., R. A. Musgrava a P. B. Musgravovej, R. Siváka a kol., E. Neubauerovej, A. Schutzovej, F. Ochranu, P. Dvořáka, R. Provazníkovej, P. Hejdukovej, V. Bobákovej a E.

Výrostovej a mnohých ďalších domácich a zahraničných autorov, ktorí sa hlbšie zaoberajú jednotlivými témami – napr. daňami, meraním efektívnosti verejných výdavkov, fiškálnou politikou, verejným dlhom, rozpočtom EÚ či financiami územnej samosprávy.

Publikácia je vhodná jednak pre všetkých, ktorí sa s problematikou verejných financií oboznamujú po prvý krát, ale i pre tých, ktorí si potrebujú zopakovať či lepšie pochopiť vzájomné súvislosti a fungovanie verejných financií. Publikáciu pre jej obsah, kompaktnosť, zrozumiteľnosť a prístupnosť pre samostatné štúdium možno odporučiť najmä vysokoškolským študentom študujúcim verejnú správu.

Autor:

Bojka Hamerníková

Veřejné finance. Vybrané problémy.

Vydavateľ: Wolters Kluwer.

Rok vydania: 2017, počet strán :164

Jazyk: český

ISBN: 978-80-7552-577-2 (brož)

Recenzent:

Ing. Eva Výrostová, PhD.

Fakulta verejnej správy UPJŠ v Košiciach

Katedra ekonomiky a riadenia verejnej správy

Popradská 66, 041 32 Košice

E-mail: eva.vyrostova@upjs.sk